

УДК 658.152:330.322(477)

С. В. Коверга, к.е.н., доцент
О. Г. Курган, аспірант**ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ
МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

У статті запропонована економіко-математична модель оцінки інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств, яка дозволяє всебічно оцінити доцільність вкладення грошових коштів у діяльність підприємства з погляду ефективності його роботи і вірогідності повернення інвестицій.

В статье предложена экономико-математическая модель оценки инвестиционной привлекательности машиностроительных предприятий, которая позволяет всесторонне оценить целесообразность вложения денежных средств в деятельность предприятия с точки зрения эффективности его работы и вероятности возврата инвестиций.

The economic-mathematical model of estimation of investment attractiveness of enterprise, which allows comprehensively to estimate expedience of investment of facilities of monies in activity of enterprise from point of efficiency of his work and probability of return of investments, is offered in the article.

Ключові слова: *інвестор, інвестиції, підприємство, інвестиційна привабливість, рейтинг інвестиційної привабливості.*

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах ведення господарської діяльності в Україні, що характеризуються високим ступенем невизначеності і ризику, обґрунтований вибір об'єкту інвестиційної діяльності набуває великого значення. У даний час як узагальнювальний показник доцільності вкладення інвестиційних коштів в діяльність будь-якого підприємства прийнято розглядати так званий показник інвестиційної привабливості, що визначається на основі досягнутих фінансових результатів підприємства.

На сьогоднішній день актуальним завданням будь-якого інвестора є формування такого інвестиційного портфеля, який

Економіка

забезпечував би стабільно високий прибуток. При здійсненні інвестицій у діяльність будь-якого підприємства їх ефективність багато в чому визначатиметься як наявними матеріальними фондами, так і продуктивністю праці.

Постановка проблеми. Вивчення методичних і економічних аспектів формування інвестиційної привабливості підприємства, проблем, пов'язаних з ефективним управлінням інвестиційним процесом, набуває особливої актуальності. Комплексна оцінка інвестиційної привабливості підприємства дозволить підвищити точність визначення доцільності вкладення коштів, а також встановити потенційно перспективні напрями його розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади інвестиційно-інноваційної діяльності розроблялися у наукових працях Й. Шумпетера, В. Зомбарта, В. Мічерліха, М. Туган-Барановського, А. Шпідгоффа, М. Кондратьєва, С. Кузнеця, Г. Менша, М. Калецькі, В. Хартмана, Б. Твісса, Х. Хауштайна, П. Друкера, Х. Барнета, Є. Вітте, Р. Солоу, Е. Денісона, Р. Менселла, Ф. Махлупа, Х. Фрімена, Л. Соті, С. Глазьєва, Ю. Яковця, Р. Фатхутдинова.

Провідними вітчизняними дослідниками у вирішенні згаданої проблеми є: І. Алексєєв, В. Александрова, О. Алимов, Ю. Бажал, О. Барановський, П. Бєленький, Є. Бойко, О. Василик, В. Васюренко, А. Гальчинський, В. Геєць, А. Гойко, І. Грозний, М. Долішній, Б. Кваснюк, О. Кириленко, О. Ковалюк, М. Козоріз, В. Корнєєв, Н. Костіна, М. Крупка, О. Кузьмін, О. Лапко, С. Лондар, С. Львовчкін, І. Луніна, І. Лютий, Л. Нейкова, Л. Омелянович, С. Онишко, В. Опарін, А. Пересада, А. Поддєрьогін, В. Точилін, В. Федосов, Л. Федулова, Д. Черваньов, А. Чухно, Н. Чухрай, Л. Шабліста, С. Юрій.

Постановка завдання. Метою роботи є розробка економіко-математичної моделі оцінки інвестиційної привабливості машинобудівного підприємства.

Виклад основного матеріалу. Основною метою реалізації будь-якого інвестиційного проекту є отримання прибутку. Отже, при виборі конкретного варіанта вкладення коштів для інвестора представляють інтерес не стільки окремі показники, що характеризують фінансовий і технічний стан підприємства, скільки величина очікуваного прибутку і відповідні показники ризику і

Економіка

невизначеності. Невизначеність виявляється у вигляді неповноти або невірогідності доступної для обробки інформації, тоді як ризик пов'язаний перш за все з можливістю відхилення отриманого результату від запланованого. Отже, ризик як елемент господарського рішення може бути визначений таким чином – це ситуативна характеристика діяльності будь-якого суб'єкта ринкових відносин, що відображає невизначеність її результату і можливі несприятливі (або, навпаки, сприятливі) наслідки у разі неуспіху (або успіху) [1].

Інвестиційна привабливість підприємства для інвесторів визначається рівнем доходу, який інвестор може отримати на вкладені кошти. Рівень доходу, у свою чергу, зумовлений рівнем ризиків неповернення капіталу і неотримання доходу на капітал. Відповідно до цих критеріїв інвестори визначають вимоги, що пред'являються до підприємств при інвестуванні [3].

На рис. 1 запропонована економіко-математична модель оцінки інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств.

Для оцінки інвестиційної привабливості підприємства необхідно використовувати комплексний підхід і брати до уваги сукупність різних показників. Загальну оцінку інвестиційної привабливості підприємства можна визначити завдяки узагальнювальному коефіцієнту – рейтингу інвестиційної привабливості. Для визначення даного коефіцієнта пропонується провести аналіз двох груп фінансових показників, які характеризують інвестиційну привабливість підприємств. До першої групи входять показники, що характеризують ефективність діяльності підприємства.

До них відносяться:

– загальна рентабельність звітного періоду – даний показник характеризує ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому і показує, скільки прибутку до оподаткування отримує підприємство на 1 грн. виручки від реалізації;

– обсяг чистого прибутку підприємства, що дозволяє оцінити результати фінансово-господарської діяльності в грошовому виразі. Обсяг чистого прибутку характеризує здатність підприємства реалізувати кінцеву мету своєї комерційної діяльності – приносити дохід. Ефективність діяльності підприємства

Економіка

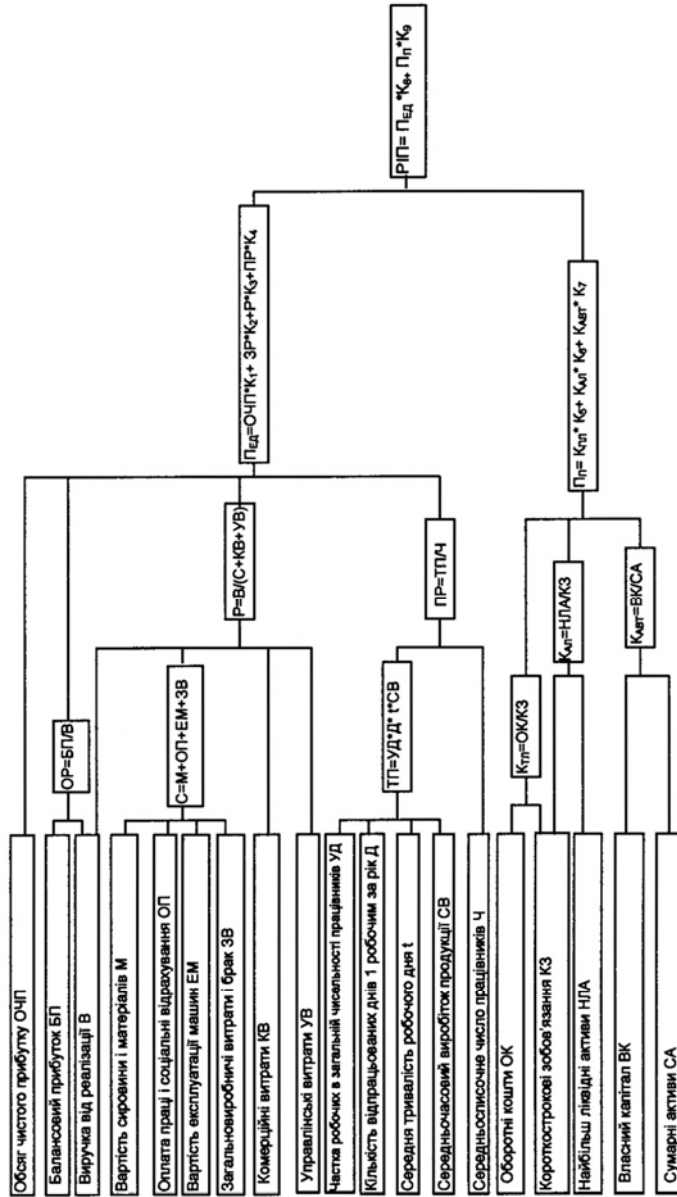

Рис. 1. Економіко-математична модель оцінки інвестиційної привабливості підприємства

ЗР – загальна рентабельність звітного періоду; С – собівартість проданих товарів, грн.; Р – рентабельність основної діяльності; ТП – середньорічний виробіток, грн.; ПР – продуктивність праці; Пед – узагальнений показник ефективності діяльності підприємства; Кпл – коефіцієнт поточної ліквідності; Кад – коефіцієнт абсолютної ліквідності; Кавт – коефіцієнт автономії; Пп – узагальнений показник платоспроможності підприємства; РІП – рейтинг інвестиційної привабливості підприємства; К1 ... К9 – коефіцієнти ваговитості відповідних показників.

Економіка

багато в чому визначається здатністю збільшувати доходи і мінімізувати витрати, наслідком чого є зростання чистого прибутку;

– рентабельність основної діяльності – цей показник характеризує ефективність основної діяльності компанії і робіт по збуту продукції і дозволяє оцінити, який обсяг прибутку від реалізації компанія отримує на 1 грн. витрат, пов'язаних з виробництвом і продажем продукції.

У свою чергу, собівартість визначається як сума витрат грошових коштів на наступні цілі [2]:

– сировина і матеріали (за вирахуванням вартості поворотних відходів), купівельні вироби, напівфабрикати і послуги виробничого характеру, паливо й енергія на технологічні цілі;

– витрати на оплату праці виробничих робочих;

– відрахування на соціальні потреби;

– витрати на утримання і експлуатацію машин і устаткування;

– загально виробничі витрати;

– збитки від браку.

Перераховані статті витрат можуть бути змінені з урахуванням характеру і структури виробництва [4];

– продуктивність праці характеризує ефективність використання персоналу компанії.

Величина середньорічного вироблення залежить від ряду факторів, таких як: технічний рівень виробництва, мотивація співробітників, непродуктивні витрати робочого часу, загальна організація виробництва, структура продукції і її вартісні характеристики і т. д.

Дана група показників характеризує вірогідність отримання прибутку, а, отже, економічну доцільність вкладення інвестицій.

Друга група показників дозволяє визначити платоспроможність підприємства і розраховується на підставі наступних коефіцієнтів:

– коефіцієнт поточної ліквідності показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство зможе погасити, мобілізувавши всі оборотні кошти;

– коефіцієнт автономії. Цей фінансовий коефіцієнт дозволяє оцінити залежність підприємства від зовнішніх джерел фі-

Економіка

нансування, тобто можливість здійснення діяльності без додаткового залучення позикового капіталу. З іншого боку, коефіцієнт автономії показує, на скільки фінансові зобов'язання підприємства можуть бути покриті за рахунок власного капіталу.

– коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яку частину короткострокових зобов'язань зможе погасити підприємство найближчим часом за рахунок грошових коштів на різних рахунках і в короткострокових цінних паперах. Даний фінансовий коефіцієнт розраховується як відношення найбільш ліквідних активів до короткострокових зобов'язань.

Зазначена група показників побічно оцінює вірогідність повернення вкладених інвесторами коштів.

Значення рейтингу інвестиційної привабливості розраховується шляхом підсумовування значень узагальненого показника ефективності діяльності підприємства та узагальненого показника платоспроможності з певними ваговими коефіцієнтами. Значення вагових коефіцієнтів представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Значення коефіцієнтів ваговитості показників

Коефіцієнт ваговитості	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9
Величина коефіцієнта	0,25	0,35	0,2	0,2	0,4	0,2	0,4	0,6	0,4

Далі визначається рейтинг інвестиційної привабливості (РІП) підприємства згідно з економіко-математичною моделлю, представленою на рис. 1. На підставі отримуваної величини даного показника підприємство належить до однієї з груп інвестиційної привабливості:

– перша група (РІП=20 і більш) – підприємство має високу рентабельність і воно фінансово стійке. Платоспроможність підприємства не викликає сумнівів. Якість фінансового і виробничого менеджменту висока. Підприємство має відмінні шанси для подальшого розвитку;

– друга група (15<РІП<20) – платоспроможність і фінансова стійкість підприємства знаходяться в цілому на прийнятному рівні. Підприємство має задовільний рівень прибутковості, хоча окремі показники знаходяться нижче рекомендованих значень. Слід зазначити, що дане підприємство недостатньо стійке

Економіка

до коливань ринкового попиту на продукцію (послуги) і інших факторів фінансово-господарської діяльності. Робота з підприємством вимагає зваженого підходу;

– третя група ($10 < \text{РІП} < 15$) – підприємство фінансово нестійке, воно має низьку рентабельність для підтримки платоспроможності на прийнятному рівні. Як правило, таке підприємство має прострочену заборгованість. Для виведення підприємства з кризи слід зробити значні зміни в його фінансово-господарській діяльності. Інвестиції в підприємство пов'язані з підвищеним ризиком;

– четверта група ($\text{РІП} < 10$) – підприємство знаходиться в глибокій фінансовій кризі. Розмір кредиторської заборгованості великий, воно не в змозі розплатитися за своїми зобов'язаннями. Фінансова стійкість підприємства практично повністю втрачена. Значення показника рентабельності власного капіталу не дозволяє сподіватися на поліпшення. Ступінь кризи підприємства такий глибокий, що вірогідність поліпшення ситуації, навіть у разі корінної зміни фінансово-господарської діяльності, невисока.

Висновок. Таким чином, запропоновано економіко-математичну модель оцінки інвестиційної привабливості підприємства, яка дозволяє всебічно оцінити доцільність вкладення грошових коштів у діяльність підприємства з погляду ефективності його роботи і вірогідності повернення інвестицій.

Література

1. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности предприятия: Учебное пособие / [Э. И. Крылов, В. М. Власова, М. Г. Егорова и др.]. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 168 с.
2. Афанасьев В. В. Проблемы инвестиционной активности / В. В. Афанасьев // Общество и экономика. – 2004. – № 8. – С. 14-37.
3. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент / И. А. Бланк. – К. : Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 448 с.
4. Быковский В. В. Инвестиционный потенциал: механизм формирования и использования / В. В. Быковский. – М. : Издательство Машиностроение-1, 2002. – 127 с.

Надійшла 12.10.2009